

Forfatter: Fibiger, Mathilde

Titel: Udrag fra Clara Raphael

Citation: Fibiger, Mathilde: "Clara Raphael", i Fibiger, Mathilde: *Clara Raphael*, udg. af Lise Busk-Jensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 255.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-fibiger01-shoot-idm140403938752320/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Clara Raphael

Til søsteren Anna (f. 1826) skriver hun således i februar 1850: »Har du nogen Sinde været saa gennemtrængt af Foraaret som i Aar? Jeg aldrig. Det forekommer mig, som om et lignende Foraar var i min Sjæl. Jeg føler, hvad det er at leve, at kæmpe og at sejre (...) savner du aldrig Frihed?»; i romanen formuleres passagen således: »Jeg føler Spiren til uendelig Rigdom i mig selv, veed, at Foraaret om et par Maaneder kommer (...) saa kommer ogsaa Guds vidunderlige Kraft, og bringer hvert Frø i min Sjæl til at spire». Den 23. marts samme år skriver hun til Anna: »derfor, endelig, øve sig mine egne Tanker som smaa Fugle, der gerne vilde følge deres Brødre til den lyse Verden, der er over det materielle Liv, en sætning som et halvt år senere bliver til den centrale formulering i romanen; »Derfor hige mine Tanker, som smaa Fugle, der skulle prøve Vingen, efter at følge deres Brødres dristige Flugt imod Lyset og Livet« (brevcitaterne fra Marg. Fibiger 1891, s. 44 og 38; *Clara Raphael*-citaterne s. 42 og 27).

Frihed og selvudfoldelse er nøglebegreber såvel i Fibigers private breve som i debutromanen. Den frihed, hun så brændende ønskede sig, fandt hun næsten mirakuløst i skriveprocessen. Hendes breve emmer af eufori over tilsyneladende at kunne skrive sig ud i friheden, ud af sin bornerte hverdag og ud over den kønrolle, hun efterhånden gav skylden for alt ondt.

3. To søstre og deres døde bror

Mathilde havde både tiden og sin gode formuleringsevne med sig, men forholdet til storesøsteren Ilia og broderen Adolf er et tredje vigtigt moment i forståelsen af, hvordan en så ung pige på få måneder kunne skrive en bog med en så stor gennemslagskraft.

Clara Raphael består af 12 breve skrevet for de 11's vedkommende af Clara til veninden Mathilde. Som nævnt går mange af Fibigers formuleringer fra de private breve direkte igen i Claras fiktive breve til den fiktive Mathilde. Det er derfor nærliggende at tro, at Clara er et dæknavn for forfatterinden selv. Sådan blev bogen også læst i samtiden, hvor Mathilde Fibiger ofte slet og ret kaldtes Clara

Raphael. Også Heiberg identificerede Clara med Mathilde i den brevveksling med Fibiger, der gik forud for udgivelsen, men forholdet er ikke så enkelt.

Ilia hævdede tidligt, at Mathilde slet ikke var som Clara. I et brev til Heiberg af 2. februar 1851 om hans forhold til søsteren skriver hun: »Jeg har altid været bange, at nogen skulde skatte mig for høit, thi tidlig eller sildigt maatte de dog komme efter det, og hvordan skulde jeg da erstatte dem deres Tab? Den samme Følelse havde jeg nu paa Mathildes Vegne, thi skjønt hun har store Evner og fortræffelige Egenskaber, følte jeg nok, at hun netop ikke var saaledes som De troede: hun er ikke Clara« (M. Borup (udg.): *Breve og Aktstykker vedrørende Johan Ludvig Heiberg* 1949, III, s. 294). Om Heibergs bemærkning i forordet til *Clara Raphael*, at Clara er »som en Passionsblomst, der er plantet i en Kaalhave«, skriver Mathilde selv langt senere, at den »fortrinsvis kunne passe paa Ilia« (Marg. Fibiger 1891, s. 215).

Hele familien og Mathilde med beundrede Ilia, der alene ved sin alder var så meget forud for lillesøsteren. Det forord, Mathilde skrev til Ilias efterladte *Digtninger*, er ukritisk tilbedende og aldeles selvudlættende. Hun slører således det urimelige i Ilias 15 år lange udsigtsløse forelskelse i Marstrand ved at antyde, at hans død i krigens forhindrede forbindelsen. Ilia var selv overbevist om sin hovedrolle i flokken af søstre. Som det fremgår af den citerede passage fra brevet til Heiberg var hun betydeligt patroniserende over for Mathilde. Samtidig havde hun ikke meget til overs for Mathildes emancipationsideer; hun følte sig langt fra loyalitetsforpligtet over for det, man synes kunne have været et fælles kvindeprojekt. Ved udgivelsen af Mathildes andet indlæg i *Clara Raphael*-fejden, *Et Besøg* (1851), skrev hun: »Mathilde bekymrer mig; hendes sidste Bog har mishaget mig inderligt« (Marg. Fibiger 1891, s. 110). Året efter henvendte hun sig pr. brev til Marie Grundtvig, på hvis ejendom Mathilde den sommer opholdt sig, for at bede hende med håndens eller autoritetens magt at forhindre Mathilde i at tale offentlig.

Mathildes beundring for Ilia og hendes egen stilling i familien som den lille gør det nærliggende at forbinde hendes dristighed som skribent med, at hun så at sige skrev 'under dække' af søsteren. I så fald er den selvsikre og oprørske Clara ikke et selvportræt, men